

East European Scientific Journal
Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe

volume 1

2(6)
2016

#6, 2016 część 1

Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe
(Warszawa, Polska)

Czasopismo jest zarejestrowane i publikowane w Polsce. W czasopiśmie publikowane są artykuły ze wszystkich dziedzin naukowych. Czasopismo publikowane jest w języku polskim, angielskim, niemieckim i rosyjskim.

Artykuły przyjmowane są do dnia 30 każdego miesiąca.

Częstotliwość: 12 wydań rocznie.

Format - A4, kolorowy druk

Wszystkie artykuły są recenzowane

Każdy autor otrzymuje jeden bezpłatny egzemplarz czasopisma.

Bezpłatny dostęp do wersji elektronicznej czasopisma.

East European Scientific Journal

(Warsaw, Poland)

The journal is registered and published in Poland.

Articles in all spheres of sciences are published in the journal. Journal is published in English, German, Polish and Russian.

Articles are accepted till the 30th day of each month.

Periodicity: 12 issues per year.

Format - A4, color printing

All articles are reviewed

Each author receives one free printed copy of the journal

Free access to the electronic version of journal

Zespół redakcyjny

Redaktor naczelny - Adam Barczuk

Mikołaj Wiśniewski

Szymon Andrzejewski

Dominik Makowski

Paweł Lewandowski

Rada naukowa

Adam Nowicki (Uniwersytet Warszawski)

Michał Adamczyk (Instytut Stosunków Międzynarodowych)

Peter Cohan (Princeton University)

Mateusz Jabłoński (Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)

Piotr Michałak (Uniwersytet Warszawski)

Jerzy Czarnecki (Uniwersytet Jagielloński)

Kolub Frennen (University of Tübingen)

Bartosz Wysocki (Instytut Stosunków Międzynarodowych)

Patrick O'Connell (Paris IV Sorbonne)

Maciej Kaczmarczyk (Uniwersytet Warszawski)

Dawid Kowalik (Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)

Peter Clarkwood (University College London)

Igor Dziedzic (Polska Akademia Nauk)

Alexander Klimek (Polska Akademia Nauk)

Alexander Rogowski (Uniwersytet Jagielloński)

Kehan Schreiner(Hebrew University)

Bartosz Mazurkiewicz (Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki)

Anthony Maverick(Bar-Ilan University)

Mikołaj Żukowski (Uniwersytet Warszawski)

Mateusz Marszałek (Uniwersytet Jagielloński)

Szymon Matysiak (Polska Akademia Nauk)

Michał Niewiadomski (Instytut Stosunków Międzynarodowych)

Redaktor naczelny - Adam Barczuk

1000 kopii.

Wydrukowano w «Aleje Jerozolimskie 85/21, 02-001 Warszawa, Polska»

Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe

Aleje Jerozolimskie 85/21, 02-001 Warszawa, Polska

E-mail: info@eesa-journal.com , <http://eesa-journal.com/>

Мирсайдуллаев М. М., Мамасалиев Н. С. ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКОЕ ИЗУЧЕНИЕ ПРЕДГИПЕРТЕНЗИИ У ПОПУЛЯЦИИ С РАЗЛИЧНЫМ СЕРОЛОГИЧЕСКИМ СТАТУСОМ К ВИЧ	88
Могильницкая Л. А., Маньковский Б. Н. УРОВЕНЬ ФИБРОНЕКТИНА В СЫВОРОТКЕ КРОВИ БОЛЬНЫХ С АРТЕРИАЛЬНОЙ ГИПЕРТЕНЗИЕЙ В СОЧЕТАНИИ С САХАРНЫМ ДИАБЕТОМ 2-ГО ТИПА И ОЖИРЕНИЕМ	92
Захараш Ю. М., Мороз В. В., Заверний Л. Г., Мурланова К. С. ЗМІНИ ЖИРНОКИСЛОТНОГО СКЛАДУ ЛІПІДІВ СЫРОВАТКИ КРОВІ ТА ЖОВЧІ ЯК МАРКЕРИ ПРОГНОЗУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЛІКУВАЛЬНОЇ ТАКТИКИ У ХВОРИХ НА ГОСТРИЙ ХОЛЕЦИСТИТ З ВИСОКИМ ОПЕРАЦІЙНО-АНЕСТЕЗІОЛОГІЧНИМ РИЗИКОМ	97
Муллер Т. А., Шилов С. Н. НЕЙРОМЕТАБОЛИЗМ ГОЛОВНОГО МОЗГА У ДЕТЕЙ С СИНДРОМОМ ДЕФИЦИТА ВНИМАНИЯ С ГИПЕРАКТИВНОСТЮ ПРИ ТРЕНИРОВКАХ ГИПЕРКАПНИЧЕСКОЙ ГИПОКСИЕЙ	106
Пустовий Ю. Г., Баранова В. В., Ніконова О. М. ВИВЧЕННЯ ШТАМІВ МІКОБАКТЕРІЙ ТУБЕРКУЛЬОЗУ, ЩО ЦИРКУЛЮЮТЬ У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ	110
Подсонная И. В., Ефремушкин Г. Г. НЕЙРОФИЗИОЛОГИЧЕСКИЕ МАРКЕРЫ ДИСЦИРКУЛЯТОРНОЙ ЭНЦЕФАЛОПАТИИ У ЛИКВИДАТОРОВ ПОСЛЕДСТВИЙ АВАРИИ НА ЧЕРНОБЫЛЬСКОЙ АЭС	113
Хоменко Л. А., Сороченко Г. В. ИЗУЧЕНИЕ IN VITRO МИНЕРАЛИЗИРУЮЩИХ СВОЙСТВ КРЕМА, СОДЕРЖАЩЕГО РАЗНЫЕ ПРОТИВОКАРИОЗНЫЕ СОЕДИНЕНИЯ В ПЕРИОД ВТОРИЧНОЙ МИНЕРАЛИЗАЦИИ ЭМАЛИ ПОСТОЯННЫХ ЗУБОВ	117
Svitich O. A., Gankovskaya L., Khamaganova I., Novozhilova O. DIVERSE KERATINOCYTE EXPRESSION OF TLR2, HBD-1 AND HBD-2 IN ROSACEA	123
Леван В. Ч., Ахалкаци В. Ю., Обгаидзе Г. О., Парцахашвили Д. Д. АВУЛЬСИВНИЙ ПЕРЕЛОМ МАЛОГО ВЕРТЕЛА У СПОРТСМЕНОВ ПОДРОСТКОВОГО ВОЗРАСТА (КЛИНИЧЕСКИЙ СЛУЧАЙ)	127

JEZYKOZNAWSTWO I LITERATUROZNAWSTWO | ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Yusupov O. N. COGNITIVE SEMANTICS IN CONTEXT	134
Бусел Г. П. ФАКТ І ВИМИСЕЛ У ЛІТЕРАТУРНІЙ БІОГРАФІЇ ЕНТОНІ БЕРДЖЕССА «ШЕКСПІР»	137
Gutovskaya G. N. LSP VS LGP: SEMANTIC ACCURACY AS A SPECIFICATION MEASURE OF COMMUNICATIVE SYSTEMS	140
Дыйканбаева Г. К., Абдраимов К. А. СОХРАНЕНИЕ ЧИСТОТЫ ЯЗЫКА ПРИ ОБУЧЕНИИ УЧАЩИХСЯ В КУЛЬТУРЕ РЕЧИ	148
Kirichenko O. A., Podoliaka I. O. SOME ASPECTS OF PHENOMENA OF PLEONASM AND TAUTOLOGY IN THE ENGLISH AND UKRAINIAN SYNTAXES	151
Косымова Г. РОЛЬ ПИСЬМЕННОСТЕЙ ТЮРКСКОГО НАРОДА В МИРОВОЙ КУЛЬТУРЕ	155
Милеева М. Н., Баско А. В. ПИСЬМЕННАЯ НАУЧНАЯ КОММУНИКАЦИЯ: ДОМИНИРОВАНИЕ АВТОРСКОЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ	157
Михайлова О. П. СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В УКРАЇНСЬКИХ ТЕЛЕНОВИНАХ: РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ	162
Popova O. V., Prykhodko N. A., Osipenko T. MYTHOLOGICAL COMPONENT OF POETIC IMAGES IN THE WORKS OF MARK STRAND	167
Гудманян А. Г., Єнчева Г. Г., Струк І. В. ГРАМАТИЧНІ АНОМАЛІЇ МОВИ В ПЕРЕКЛАДАХ	170
Чуб В. П. ПОЕТИКА ХРОНОТОПУ В «ПОСТЕКЗОТИЧНИХ» РОМАНАХ АНТУАНА ВОЛОДИНА	174
Shigurov V. V., Shigurova T. A. TYPES OF USE OF RUSSIAN INFINITIVES IN SYNCRETICAL CONTEXTS OF MODALATION, PREDICATIVATION AND CONJUNCTIONALISATION	181

content/view/3708/34/

18. Small Academy Dictionary / [pod. red. A.P. Yevgenievoy]. – M. : Institut russkogo yazyka Akademii nauk

SSSR, 1957-1984. – [Electronic resource] – Access mode : <http://enc-dic.com/academic/Hudozhestvenn-71842.html>

ГРАМАТИЧНІ АНОМАЛІЇ МОВИ В ПЕРЕКЛАДАХ

Гудманян Артур Грантович

доктор філологічних наук, професор кафедри
англійської філології та перекладу,
Національний авіаційний університет

Єнчева Галина Григорівна

кандидат філологічних наук, доцент кафедри
англійської філології та перекладу,
Національний авіаційний університет

Струк Ірина Василівна

старший викладач кафедри
англійської філології та перекладу,
Національний авіаційний університет

RENDERING OF THE GRAMMATICAL ANOMALIES OF THE LANGUAGE

Gudmanian A.G., Doctor of Philological Sciences, Professor National Aviation University

Encheva G.G., PhD, Associate Professor of the Department of English Philology and Translation, National Aviation University

Struk I.V., Senior teacher of the Department of English Philology and Translation, National Aviation University

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються способи відтворення у перекладі граматичних аномалій мови. Дослідження виконано на матеріалі українських множинних перекладів прославлених романів американського письменника М. Твена «Пригоди Тома Соєра» та «Пригоди Гекльберрі Фінна».

ABSTRACT

The article deals with the problems of rendering the grammatical anomalies of the language. The research has been made on the basis of the multiple Ukrainian translations of Mark Twain's most celebrated novels, *The Adventures of Tom Sawyer* and *Adventures of Huckleberry Finn*.

Ключові слова: діалект, аномалія, граматичний аспект, переклад.

Keywords: dialect, anomaly, grammatical aspect, translation.

Постановка проблеми. В умовах тяжіння до національного зближення переклад стає інструментом взаємодії двох мов та двох культур, що мають певні відмінності між собою, які в свою чергу обумовлюють необхідність виокремлення прийомів та способів перекладу задля забезпечення еквівалентності перекладу. Наразі не існує чіткої відповіді на питання який спосіб перекладу є ключовим у перекладі граматичних смислових та національно-специфічних одиниць, а від так спробу пошуку еквівалентності їх перекладу вважаємо актуальною та потрібною на теренах сучасного перекладознавства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема перекладу з англійської українською мовою граматичних аномалій мови, вжитих в романах М. Твена окремо ще не досліджувалась. Вирішення деяких питань відтворення діалектної лексики запропоновано в працях І.С. Алексєєвої, В.С. Виноградова, С.І. Влахова, М.К. Грабовського, Б. Девід, Дж. Кетфорд, Е. Кліфорд Ландерс, В.Н. Комісарова, М.М. Любімова, М. Моріні, П. Ньюмарк, В.М. Проскуркин, М. Пертегелла, В.Д. Радчука, Я.І. Рецкера, А.В. Федорова, О.І. Чердніченка, О.Д. Швейцера.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Морфологічна та синтаксична роль діалектів, як сфера інтерпретації і творчих перекладацьких рішень частково знайшла своє відображення в ґрунтовній роботі російської дослідниці Н.В. Немцовой [8]. Однак, неоднозначність у перекладі граматичних відхилень від норми та подекуди категоричне свідчення про їх неперекладність стали поштовхом до пошуку більш влучних шляхів відтворення мовних особливостей на противагу конвенціональним прийомам і способам перекладу.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є граматичний аналіз особливостей перекладу з англійської мови українською аномалій мови на матеріалі творів Марка Твена, що також передбачає виокремлення прийомів і способів відтворення аномалій мови із вказівкою на збереження національного колориту та специфіки граматичних особливостей первинного тексту.

Виклад основного матеріалу. У рамках цієї розвідки прагнемо здійснити пошук прийомів і способів відтворення граматичних аномалій мови. Насамперед вважаємо за доцільне здійснити тлумачення корелюючих термінів до-

слідження – аномалія мови та граматична аномалія мови. Ретельний аналіз сучасних лінгвістичних джерел засвідчує, що поняття «аномалія мови» варто розглядати не просто як відхилення від норми, а як показник мовного розвитку і людської творчості [2, 123]. Звідси, аномалія мови художнього тексту є важливим елементом художнього твору, складником стилю письменника, одним з засобів, що утворює художній образ окремого героя твору. Аномалія надає тексту особливого емотивного навантаження, має незвичну фонографічну, лексичну і граматичну форми, а також латентний асоціативний фон. Аномалія мови має відповідає духу, задуму, цілям твору, нести характерний колорит та особливе значення, в якому сконцентровано авторську ідею. У творах М. Твена такою мовною аномалією є численні граматичні особливості, частина відповідає за створення мовного портрета окремого персонажу твору, а інша засвідчує приналежність героїв до етносоціальних, соціальних та територіальних діалектів. Фактично граматичні аномалії працюють на двох рівнях комунікації. Один з них – це текстовий рівень, на якому мовні аномалії вступають у контакт один з іншим. Другий рівень – це рівень між автором твору і читачем, – позатекстовий рівень. Саме на цьому позатекстовому рівні аномалії можуть передавати семантичне, соціокультурне або прагматичне значення безпосередньо від письменника читачеві про персонаж його соціальний статус, рівень освіти, спосіб життя, внутрішній світ.

Під граматичними аномаліями прийнято розуміти особливе формування граматичних категорій англійської мови. Як правило, використання граматичних відхилень від норми найчастіше зумовлюється такими чинниками: (1) соціальний клас, адже саме нижчий прошарок населення характеризується використанням граматичної інтерференції, (2) етнічність, тому що у творах Марка Твена індіанці та афро-американці є граматично інтерферентними, (3) вік – на думку письменника лише молодь може використовувати граматичні відхилення від норми у своїй мові, (4) ситуація – Том Соєр використовував граматичні відхилення від норми лише спілкуючись із найнижчим прошарком населення.

Сучасна дослідниця Н. В. Немцова запропонувала деякі стратегії перекладу граматичних відхилень від норми у художньому перекладі. Вона пропонувала відтворювати граматичні особливості у перекладі за допомогою просторіччя друготвору, яке може супроводжуватися такими способами перекладу граматичних відхилень від норми, як-от: еквівалентна відповідність і стилістична компенсація. Як додаткові, дослідниця розглядає такі: зміна стилістичних конотацій, стилістичне послаблення та стилістична втрата.

Грамматичні аномалії мови становлять певну складність для перекладача, оскільки вони не мають відповідних еквівалентів у мові перекладу, як результат виступають фактично цільовими новоутвореннями. Переважно їхній переклад вимагає перетворення, яке полягає у зміні лексики вихідного твору. Але, проаналізувавши способи перекладу граматичних відхилень від норми, констатуємо що класифікація подана Н. В. Немцовою не є досконалою у рамках української мови. Тому, пропонуємо замінити стратегії

перекладу на такі котрі внесуть більше конкретики у розуміння аномалій мови творів М. Твена вторинним читачем.

Наскрізнний аналіз мовних аномалій у друготворах «Пригоди Тома Соєра» та «Пригоди Гекльберрі Фінна» свідчать про те, що граматичні особливості майже не перекладаються українською мовою. Адже англійська і українська мови належать до різних структурних типів мов: перша – аналітична, а друга – синтетична. Однак, спорадичні спроби відтворити граматичну недоладність переконливо засвідчують об'єктивну можливість їх перекладу за допомогою відповідних граматичних неточностей. Наприклад, В. Левицька, добираючи з набору потенційно можливих граматичних помилок української мови, у своєму перекладі твору М. Твена «Пригоди Гекльберрі Фінна» приймає рішення про спотворення мови персонажа, за допомогою прийому аграматичної дислексії. Тобто в перекладі з'являється невірна відміна слова «пані», що викликає в уважного читача асоціації про неосвіченого чоловіка, який не в змозі поставити правильну відміну до іншомовного слова, що власне і відповідає авторській інтенції: «Dese las' skifts wuz full o' ladies en genlmen a-goin' over for to see de place» [23, 33]. – «У човнах сиділи пані та панії, вони їхали оглядати місце вбивства» [46].

Відсутність ідентичних морфологічних аномалій діалектного мовлення у друготворі, надзвичайна різноманітність виконуваних ними функцій ускладнюють утворення чітких прийомів і способів їх перекладу. Розглянемо, до прикладу архаїзми, які у певному контексті можуть перетворюватися в засоби створення комічного [3, 12]. У творах Марка Твена здебільшого використовуються героями, щоб підкреслити свою освіченість. Переважно, такі спроби не мають успіху та викликають у первинного читача лише іронічну посмішку. До них належать займенники другої особи однини – *thee, thou, thy* та архаїчна форма дієслова *are – art*. Український дослідник О. В. Ребрій наголошує, що «стратегією їх перекладу може бути тільки архаїзація». Однак, науковець погоджується, з тим що «паралельне відтворення архаїчної форми займенника другої особи однини та його похідних в українському перекладі не є можливим, оскільки ця граматична форма в українській мові є нормою» [12, 325]. Звідси, головний наголос слід робити на контекст в якому вживається аномалія мови. Наприклад, Т. А. Ласінська зазначає, що для досягнення комічного ефекту варто послуговуватися такими граматичними варіантами дієслова бути як: *я есмь, ти еси, вони суть*, стилістично забарвленими: *йняти, ректи, глаголити, одкрию* або скороченими формами дієслів: *колихатъ, знатъ* [4, 202]. Перебільшене використання архаїзованої лексики такого типу здатне досягти унісонного звучання з авторською інтенцією.

Ось наступний приклад: «If you don't hitch on to one tooth, you're bound to on another, ain't you?» [22, 135]. Розділове запитання будується за таким принципом: виголоси думку, а після цього уточни чи вона вірна. Мовна аномалія *ain't* у контексті розділового речення – це емоційний обертон, який підсилює запитання. Окрім того, «заперечення з *ain't* є регуляторною стратегією у граматичній системі, а також засобом у загальній тенденції до спрощення гра-

матики» [11, 21]. Звіди, влучним нам видається такий переклад морфологічного відхилення від норми: «Як не на один зуб, то на другий, еге ж!» [19, 397].

Зазвичай перед тим, як шукати та втілювати прийоми і способи перекладу мовних аномалій, важливим є розуміти чи вони є нормою в друготворі. До прикладу, відтворення таких граматичних аномалій мови як множинне заперечення в українському перекладі не матиме аналогічного прагматичного та смислового навантаження на вторинного читача. Оскільки, «українська мова на відміну від англійської полінегативна, тобто в якій заперечення може реалізуватися за допомогою декількох заперечних формантів», а від так вибір перекладачів є нормою для читача і не викликає відповідних асоціацій [10, 196]. Зважаючи на такі випадки перекладач має відтворювати не мовну аномалію, а той стилістичний контраст, який утворюється між її «фоновою семантикою і загальним стилістичним контекстом художнього твору» [16, 146]. Наприклад, цікавими є наступні приклади, де подвійне заперечення МО перекладається за допомогою мовної аномалії тексту оригіналу: «It sounds like flattery, but it ain't no flattery» [22, 134]; – «Ви, може, подумаете, що то я їй язиком мащу? Бани, я й справді так думало» [19, 396]; – «Це, може, й нагадує лестоці, але насправді тут і краплі лестоців немає» [20, 387]. – «Це схоже на лестоці, тільки лестоців тут немає ні крапельки» [21, 429].

Мовні засоби, якими оперує І. Стешенко, вдало передають авторську прагматику мовного відхилення від норми за допомогою емотивно-насиченої лексики «язиком мащу», модальної частки «ба», яка власне надає реченню певного емоційно-оцінного забарвлення та граматичної аномалії друготвору «я думало». І. Базилянська використовує подвійне заперечення та здрібніло-пестливий суфікс у складі фразеологізму «немає ні крапельки», що значно підвищує експресивну насиченість фрагменту речення. Оскільки, «фразеологізми, до складу яких входять демінутиви, передають більшу експресивність і оцінність, ніж відповідні стійкі сполучення без цих компонентів» [17], переклад І. Базилянської вважаємо більш вдалим ніж В. Левицької, рішення якої обмежується використанням фразеологізму «краплі лестоців немає». Загалом спробу перекладачів, зокрема переклад І. Стешенко варто розцінювати як вдалу. Оскільки, контракція допоміжного дієслова «ain't» переважно використовується в мові людей соціально-економічного нижчого класу, до якого власне і відносимо раба Джіма, а від так підміна негативної аномалії граматичним виразом «я й справді так думало» на контекстуальному рівні відтворює семантику первинного відхилення від норми. Тобто, морфологічні аномалії мови необов'язково мають перекладатися конструкціями аналогічної структури. Залежно від контексту і стилістичних чинників негативна конструкція може перекладатися за допомогою стверджувального судження [5, 19].

Для передачі синтаксичних аномалій першої групи діалектного мовлення доцільною нам видається нульова трансформація. Термін, введений М. Г. Новіковою для позначення повного збереження мовних елементів і їх місця в реченні друготвору. Дослідниця наголошує, що дана трансформація використовується при повному збігу се-

мантико-стилістичних характеристик вихідної та цільової пропозицій в контексті кінцевого художнього продукту. [9, 89]. Звичайно, відшукати композиційно схожі мовні особливості в неспоріднених мовах – це доволі складне завдання, але сама спроба такого перекладу є досить цікавою. Наприклад: «Say, Huck, when you going to try the cat?» [22, 78]; – «Слухай, Геку, коли ти думаєш пробувати з кішкою?» [18, 39]. Опущення смислового дієслова переважно використовується юними героями твору у неформальній бесіді. Перекладач безпомилково вловлює сенс мовної аномалії і відтворює її в іншій частині речення, що вдало відтворює невимушеність та недоладність передбачену контекстом та авторською інтенцією.

Однак, не завжди такий прийом є дієвим, особливо зважаючи на нормативність первинної аномалії у друготворі. До прикладу, повтор, який на думку сучасної дослідниці Г. Г. Москальчук «лежить на перетині фізичних, фізіологічних, біологічних і соціальних параметрів людини» є нормою вторинного тексту, яка здатна відкинути увагу читача від важливої текстової ділянки [7, 23]. Зрештою, тут варто вірно розставити пріоритети при виборі прийомів і способів перекладу, позаяк нульова трансформація відтворить лише звичну для вторинного читача мовну структуру. Використання безпосередньо ехоїстичних сполучників у тексті оригіналу пов'язують з такими характеристиками мовної особистості комуніканта, як: незвичайний емоційний стан (шок, переляк, подив тощо) [6, 255]. У такому випадку відтворення кількісної семантики відбувається «з урахуванням необхідності збереження кількості компонентів повторення та принципу повторення на певному мовному рівні» [1, 241]. Тут виникає запитання: як подолати відмінності у співвідношенні нормативного/ненормативного, щоб домогтися позиційного та смислового співвіднесення мовних аномалій у первинному та вторинному текстах? Прослідкуємо на прикладі трьох перекладів, яким чином відбувається боротьба за влучний переклад та чи використані прийоми здатні цілком відтворити смислове наповнення граматичної аномалії мови: «I was that scared I dasn't hardly go to bed, or get up, or lay down, or setdown, Sister Ridgeway» [23, 195]. – «Я й сама боялась – і заснути, і прокидатись боялась, і сісти, і лягти, сестро Ріджвей!» [20, 196]; – «Я сама боялась – ні поклястися спати не могла, ні підвестися, ні лягти, ні сісти, сестро Ріджвей» [19, 483]; – «Я й сама боялась – і спати лягати, і вставати боялась, не сміла ні сісти, ні лягти, сестро Ріджвей!» [21, 520].

Перекладачі компенсують полісиндетон сполучників *or/or/or* за допомогою українських еднальних сполучників (+) *i/i/i/i* (В. Левицька), (-) *ni/ni/ni ni/* (І. Стешенко) та (-+) *i/i/ni/ni* (І. Базилянська). Варіанти перекладу супроводжуємо графічними знаками, де (+) – доцільно, (-) – недоцільно та (-+) – відносна доцільність. Найбільш вдалим є переклад І. Стешенко, оскільки сполучники *ni*, які виконують роль приєднання «додаткового емоційного повідомлення» вдало відтворюють стан героїні [13, 117]. Тоді як, сполучник *i*, у силу притаманної семантичної нейтральності, не вказують на хвилювання персонажа, а від так свідчать про деформацію прагматики фрагменту твору [там само, с. 119]. Звідси, розуміємо, що мовна аномалія хоч і є нормою у друготворі володіє багатим та смисловим

наповненням, яке варто реалізувати у перекладі.

Цікавим, на наш погляд, є переклад граматичної аномалії мови, за допомогою розділового знаку у вигляді трьох поставлених поряд крапок. Загалом, крапки в середині речення вказують на «схвильованість мови або на паузу перед важливим чи несподіваним повідомленням. Також, крапки вживаються щоб показати уривчастість, перерваність або недокінченість фрази від роздумів, хвилювань, чи зворушення [14]». Такий підхід певною мірою дозволяє відтворити експресивні відтінки граматичної аномалії. Наприклад: «I done it out of pity for him – because he hadn't any aunt» [22, 111]; – «Та я...я просто пожалів його. ...В нього ж немає тітки» [19, 88]; – «Я дав йому ліки із жалю... бо в нього немає тітоньки» [21, 95].

Оскільки, синтаксичні аномалії, зокрема неправильна координація підмета і присудка та подвійний підмет взагалі не відтворювалися українськими перекладачами ми вирішили перекласти аналізи уривок самостійно, ставлячи на меті відтворення синтаксичних аномалій за допомогою аналогічних відповідників. Фонографічні стилізації також перекладалися. Там, де це не вдавалося, застосовувався прийом компенсації. Порівняємо оригінал з перекладом: «Ole missis she tole me I got to go an' git dis water an' not stop foolin' 'roun with anybody. She say she spec' Ma's Tom gwyne to ax me to whitewash an' so she tole me go 'long an' 'tend to my own business – she 'lowed she'd 'tend to de whitewashing» [22]; – «Старий міссіс, вона сказав, шо' я 'шов прям за водою і ні з ким не зупинявся балакати. Вона говорив, м'аса Том буде кликати тебе білити, і велів мені нічого не слухати і робити свою справу, а з забором вона сама разбереться» (переклад наш – І. С).

Таким чином, проведений аналіз принаймні частково спростовує категоричне твердження перекладознавців радянської доби про принципову невідтворюваність мовних аномалій, а вдалі спроби сучасних українських перекладачів у цьому напрямку дають підстави говорити про становлення нової традиції, яка б відповідала світовим тенденціям перекладацького відтворення мовних аномалій паралельними/аналогічними засобами.

Висновки і пропозиції. Загалом, передача морфологічних та стилістичних аномалій діалектного мовлення фактично являє собою своєрідну творчу інтерпретацію, яка реалізується через багатство українського слова, пасивного, застарілого чи емотивно-насиченого в залежності від того, що вимагає контекст мовної аномалії першотвору. Зрештою, кажучи словами А. В. Сітко, важливим є «не приганяння тексту під чиєсь сприйняття, а збереження змісту, функцій, стильових, стилістичних, комунікативних і художніх цінностей оригіналу» [15, 274]. Отож, нам вдалося виокремити такі шляхи перекладу, як-от: прийом аграматичної дислексії, нульова трансформація та прийом «трьох крапок». Загалом, будь який прийом перекладу має бути зорієнтований на контекст та смислове наповнення мовних аномалій первинного тексту.

Список літератури:

1. Дейнеко І. А. До проблеми відтворення образно-стилістичної системи автора в перекладі / І. А. Дейнеко // Вісник Житомирського державного університету. – 2013.

– Вип. 4 (70). – Серія : Філологічні науки. – С. 239–242.

2. Козлова Л. А. Языковые аномалии как средство реализации креативного потенциала языка и их функции в тексте / Л. А. Козлова // Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. – 2012. – № 2 (18). – С. 121–134.

3. Кутоян А. К. Композиційно-мовленнєві засоби створення комічного в тексті англійської комедії: автореф. ... дис. канд. філол. наук : 10.02.04 / А. К. Кутоян – Харків, 2007. – 19 с.

4. Ласінська Т. А. Переклад архаїзованої групи дієслів / Т. А. Ласінська // Лінгвістика XXI століття : нові дослідження і перспективи. – К. : Логос, 2011. – С. 198–202.

5. Литвак С. Я. Деякі методологічні аспекти проблеми відтворення граматичної семантики при перекладі / С. Я. Литвак // Вісник Сумського державного університету. – 2004. – № 4 (63) – Серія : Філологічні науки. – С. 17–22.

6. Малиновський Е. Ф. Повтор у тексті в світлі нових парадигм / Е. Ф. Малиновський // Вісн. Житомир. держ. ун-ту. – 2004. – № 19. – С. 250–256.

7. Москальчук Г. Г. Структура текста как синергетический процесс / Г. Г. Москальчук. – М. : Едиториал УРСС, 2003. – 296 с.

8. Немцова Н. В. Способы передачи грамматических отклонений от нормы при переводе с английского языка на русский : на материале произведений М. Твена : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19, 10.02.20 / Н. В. Немцова – Череповец, 2011. – 321 с.

9. Новикова М. Г. Смысловые корреляции в дискурсивной динамике перевода: дис. ... д-ра. филол. наук : 10.02.20 / М. Г. Новикова – Москва, 2014. – 340 с.

10. Паславська А. Й. Заперечення в українській та німецькій мовах: лінгводидактичний аспект / А. Й. Паславська // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2010. – Вип. 5. – С. 193–202.

11. Помірко Р. С., Колоквіальна заперечна одиниця ain't у мові британських підлітків (на матеріалі корпусу Colt) / Р. С. Помірко, О. В. Татаровська // Вісник Львівського університету. – 2012. – Вип. 19. – С. 11–23.

12. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі / О. В. Ребрій. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 376 с.

13. Ричагівська Ю. Є. Можливості складносурядних одиниць віршового мовлення у стилістичній площині / Ю. Є. Ричагівська // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – 2008. – Вип. 10. – Серія : Філологічна. – С. 116–123.

14. Снігур С. В. Крапки і їх вживання в тексті перекладу художньо-публіцистичного твору [Електронний ресурс] / С. В. Снігур. – Режим доступу : <http://odes-transl.com/index.php?page=dots>

15. Сітко А. В. Проблема відтворення граматичної семантики інтерогативів засобами цільової мови / А. В. Сітко // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. – 2012. – Вип. 22. – С. 267–274.

16. Усков Д. Ю. Стилiстичнi особливостi реалiзацiї фонових сем та їхнє урахування в перекладi / Д. Ю. Усков // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2010. – Вип. 51. – С. 143–147.

17. Федоренко О. Д. Фразеологізми із суфіксами суб'єктивної оцінки (на матеріалі газетних текстів) [Електронний ресурс] / О. Д. Федоренко. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/>.
18. Твен М. Пригоди Тома Соєра / М. Твен ; Пер. з англ. Ю. Корецького. – К. : Веселка, 1962. – 175 с.
19. Твен М. Пригоди Тома Соєра. Пригоди Гекльберрі Фінна / М. Твен ; Пер. з англ. І. Стешенко, В. Митрофанова. – К. : Веселка, 1990. – 496 с.
20. Твен М. Пригоди Гекльберрі Фінна / М. Твен ; Пер. з англ. В. Левицької. – К. : Країна Мрій, 2009. – 368 с.
21. Твен М. Пригоди Тома Соєра. Пригоди Гекльберрі Фінна / М. Твен ; Пер. з англ. І. Базилянської. – Х. : Школа, 2013. – 544 с.
22. Twain M. The adventures of Tom Sawyer / M. Twain ; Ed. by P. Stoneley. – New York : Oxford University Press, 2007. – 238 p.
23. Twain M. The adventures of Huckleberry Finn / M. Twain ; Ed. by J. Manis. – PA. : The Pennsylvania State University, 1998. – 204 p.

ПОЕТИКА ХРОНОТОПУ В «ПОСТЕКЗОТИЧНИХ» РОМАНАХ АНТУАНА ВОЛОДИНА

Чуб В. П.

викладач кафедри романської філології та перекладу
факультету іноземних мов
ХНУ імені В. Н. Каразіна

POETICS OF CHRONOTOPE IN «POST-EXOTIC» NOVELS BY ANTOINE VOLODINE

Chub V. P.

Lecturer of the department of Romance Philology and Translation

School of Foreign Languages

V. N. Karazin Kharkiv National University

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено хронотоп романів А. Володіна «Малі ангели», «Дондог», «Bardo or not Bardo». Проаналізовано низку часопросторових характеристик романів (перехід до альтернативного часу, відрив від реальних часових та просторових реперів, використання екзотичних та пострадянських локусів, репрезентація світу як території наслідків катастроф та війн), які разом з деестетичними мотивами смороду, темряви, вологи, гниття створюють тотальну метафору смерті. Виявлено, що романний універсум не імітує реальність, а дає їй футурологічну альтернативу. Такий «постекзотичний» хронотоп виконує жанротворчу функцію, наближаючи романи письменника до постмодерністської метаутопії.

ABSTRACT

The article deals with the chronotope characteristics in Antoine Volodine's novels "Minor Angels", "Dondog", "Bardo or not Bardo". A number of the novels' time and space particularities is analyzed (i.e. transition to an alternative time, gap between the real time and spatial references, use of exotic and post-Soviet loci, representation of the world as a territory of disaster and war consequences). In combination with unaesthetic motives of reek, darkness, moisture, decay and rot, they all create a total metaphor for death. It is revealed that the fictional universe in mentioned novels does not imitate the reality but makes its futurological alternative. This "post-exotic" chronotope having an important generic significance approaches the writer's novels to postmodern meta-utopia.

Ключові слова: Антуан Володін, постекзотизм, постмодерністська дистопія, метаутопія, хронотоп.

Keywords: Antoine Volodine, post-exoticism, postmodern dystopia, meta-utopia, chronotope.

Постановка проблеми. Художній хронотоп романів «Малі ангели» («Des anges mineurs», 1999; рос. пер. 2008), «Дондог» («Dondog», 2002, рос. пер. 2010), «Бардо or not Бардо» («Bardo or not Bardo», 2004) є показовим для часо-просторової моделі «постекзотичних» творів Антуана Володіна (1950 р. н.). Часопростору зазначених романів притаманна низка спільних рис (пейзаж постапокаліптичного міста, репрезентація світу як території наслідків катастроф, війн та революцій, лабіринтизація, «табірність» та «карцеральність», деестетичні мотиви смороду, темряви, вологи, гниття), що мають жанротворчу функцію.

Аналіз попередніх досліджень. Оригінальність авторського хронотопу А. Володіна було відзначено більшістю дослідників його прози (Ф. Детю, К. Дмитрієва, Д. Сулес, М.-П. Угло). Д. Сулес констатувала «систематичні пертурбації часопросторових реперів, наративних голосів, лінії розмежування фікціонального та реального» [12, с. 6]. Ф. Детю зазначив спорідненість творів А. Володіна з антиутопічними романами Є. Зам'ятіна, А. Платонова, В. Пелевіна, фільмами А. Тарковського як «продуктами синтетичної реальності в сенсі здійснення синтезу між фантастичним та повсякденним баченням світу» [4, с. 11]. Аналізуючи